

ՆՈՐ ԴԱՐ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՎԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱՆԱՆ

ԴԻՆ 20 ՓԱՐԱ ՊՂԻՆԶ

ԴԻՆ 30 ՓԱՐԱ ԹՈՒՂԹ

Ը. ՏԱՐԻ 43 ԲԵՊԻԼ ԱՆԸՐ

ՉՈՐԵՔԵԱՐԱԹԻ 43 ԱՊՐԻԼ 1877

Ն. Տ. ԱՊՐԻԼ 25 ԹԻՒ 2048

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱԶԳ. ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

Մէկ քանի շաբաթէ ի վեր Ազգ. լրագրաց մէջ Ազգ. Մատենադարանի հաստատութիւնն ու անոր նուիրումը գրեանց ցուցակները կը կարդանք՝ նուիրատուաց անուններովը մէկտեղ, սակայն նշանակութեան արժանին այն է՝ որ առաջին մէկ կտոր գիրք կամ ձեռագիր չը կարդացինք՝ որ աշակողմի անհամոց միոյն անունը վերաբերէր :

Ամեն ազգ իր գործոց մը մը տալու համար իբրեւ յառաջդիմութեան միջոց ընդունած է կուսակցութեանց գոյութիւնն ու կազմութիւնն, սակայն այս ալ իւր պայմանն ու սահմանն ունի. այսինքն՝ այն խնդիրը որ կարծիքական է՝ կուսակցութիւնը ալ ու ձախ կը մըցին ատոր մէջ, իսկ այն որ հաստատապէս ընդունուած ճշմարտութեանց կարգն անցած է՝ ալ հոն կուսակցութիւնը, ալ հոն ալ ու ձախը գործ չունի, այլ հանրութիւնը միացեալ կը պաշտպանէ այդ խնդիրն :

Դժբաղդաբար մեր աշակողմը այս սահմանն ալ չը գիտէր կամ չը յարգէր. սա երբ կը տեսնէ թէ դատարարական խնդիրը լուծում պիտի գտնէ վերջին Ազգ. ժողովոյ մէջ, Ազգայնական էֆէնտիին նոյն աւուր մահուանէն օգուտ քաղելով ժողովին նոյն նիստը փակել կառաջարկէ. երբ չը յաջողի՝ խմբովին կը մեկնի՝ ժողովը մեծամասնութեան ղրկելու համար Մեր աշակողմը երբ կը տեսնէ՝

որ Ղալաթիոյ կեդրոնական վարժարանը՝ Պատրիարքարան ընելու չը պիտի յաջողի՝ կեղծ Զատկի շաբաթու անոր թաղականներէն ըստ քմաց փոխելու, որպէս զի մոռցուի Ղալաթիոյ վարժարանի խնդիրն և Ղալաթիոյ թաղականութեան խնդիրը՝ բոլոր քերով՝ յաջողի իր ուղած դերը խաղալու : Այժմ ալ աշակողմը երբ կը տեսնէ՝ որ Ղալաթիոյ թաղական վարժարանը քայլ առ քայլ կեդրոնական վարժարան ըլլալու գործնական ընթացք մը բռնած ըլլալով՝ մատենադարան մը կը հաստատուի հոն և հետզհետէ ձօնացուցման կաշխատի՝ ամեն ճիգ կը թարէ մասնական գաղտնահար ջանքը, այդ մատենադարանի գրատուններն չոր պատէ վիճակի մէջ պահելու և կը յաջողի մասնական կոյր հնազանդութեան շնորհիւ համոզել աշակողմի ամբողջութիւնը՝ որ հոն քերական մը անգամ չընդունին :

Երբ գործքը կը խօսի՝ ալ չը խօսքերն ու բառերը լռելու են : Ահա ձախակողմին գործքը, ահա աշակողմին արդեւքը. սակայն աշակողմն ինքզինքն յառաջդիմական կանուանէ, որպէս թէ յառաջդիմական ձեռնարկութեանց արդեւք ըլլալը յառաջդիմականութիւն եղած ըլլալու սակայն ինչ կրնային ասոնք ընել հասարակութիւնը խաբելու համար. — գործքը ալ խառնութիւն կը պահանջէ, բայց ինքնակոյ տիտղոսներն ալ խառնութեան պէտք չունին. բաց բառարանը և ինչ բառով որ կուգես ճանչցնել ինքզինքդ և ատով խաբել հասարակութիւնը՝

այդ բառը քեզ իւրացուր, միայն թէ քիչ շատ չը կարմրելու երես ունեցիր. քեզ չը յարմարած բառով ինքզինքդ ճանչցնելու համար :

Ահա այսպէս ալ մեր աշակողմը՝ որ իր բոլոր գործքերովը՝ մեռելաթաղութիւնը դատարարականութեան նախապատիւ բռնելով, կեդրոնական վարժարան մը բարոյապէս քանդելու համար չը ջանալէն և այժմ ալ անոր մատենադարան մը գեռ որդանին մէջ խնդրելու գործովը՝ մինչդեռ ճանչցուած է՝ որ իր միակ պաշտօնը յառաջդիմութեան արդեւք դնել է՝ ինքզինք առանց կարմրելու յառաջդիմական կը կոչէ և այսպէս ամբողջ ազգին դամաճրանքն առ ինքն կը հրաւիրէ :

ՆԵՐՔԻՆ

ՏՊԱԳՐԱՆԱՆ ՕՐԵՆՔ

Տպագրական օրինաց ծրագիրը՝ պետական խորհրդոյ կողմէն պատրաստուած՝ երէկ և առջի օր բաժնուեցաւ երեսփոխանաց. այսօր ալ խորհրդարանի վիճարանութեանը պիտի ենթարկուի :

Ատոր մէկ օրինակը կարդալով հետեւեալ դիտաւոր տրուած քննութիւնները տեսնա՞ք մէջը : Պօլոյ մէջ այն թերթերն որք շաբաթը 3 օրէն աւելի կը հրատարակուին 5000 ղշ :

Այն թերթերն որք շաբաթը երեք և անկէ պակաս օր կը հրատարակուին 3000 ղշ :

Այն քաղաքն որու բնակիչը 50000էն աւելի է՝ հոն շաբաթը 3 օրէն աւելի հրատարակուած թերթերն 25000 ղշ. հոն՝ շա-

բաթը երեք և անկէ պակաս հրատարակուող թերթերն 12500 ղշ :

Այն քաղաքն որու բնակիչը չը 50000էն պակաս է՝ հոն շաբաթը 3 օրէն աւելի հրատարակուող թերթերն 15000 ղշ. երեք և անկէ պակաս հրատարակուող թերթերն 7500 ղշ. տէքօղիթօ պիտի ձգեն կայսերական դանձը կամ տեղակայուողը 100 ղշ. են ոսկի : Լով կամ զուտ ոսկի և կամ այդ արժեքին նիւթապէս համապատասխանելու չափ արժեթուողը :

Լրագրագետ մը միանգամայն երեսփոխան չը պիտի կըրնայ ըլլալ :

Մինչև հիմայ լրագրի արտօնութիւնն ունեցող օտար տէրութեան հպատակներուն արտօնադիրը պիտի մնայ ձեռքերին, իսկ ասկէ վերջը օտար տէրութեան հպատակաց արտօնութիւն չը պիտի տրուի :

Դրոշմատուրքը որ պետական խորհրդոյ իւր մասնաժողովոյ կողմէն պատրաստուած ծրագրին մէջ, մերժուած է ըսուած էր իբրեւ որոշ օրէնք՝ Պետական խորհրդոյ կողմէն Օսմ. խորհրդարանին ներկայացած ծրագրին մէջ բարոյովին մոռցուած է, այսինքն ոչ դրոշմատուրք պիտի առնուի ըսուած է և ոչ չը պիտի առնուի, այլ անորոշ թողուած է, կամ լաւ ևս դրոշմատուրք լռելեայն հաստատուած է :

Պատիժներու մասը բաւականէն աւելի ծանր է. այսինքն մինչև երեք տարի բանտարկութիւն և մինչև 150 ոսկի տուքանք. երեք տարի բանտար-

կուլթիւնը լրանալէն ետքը կայ նաեւ ցկեանս քաղաքական իրաւունքներէ զրկում:

Արդ եթէ այս տպագրական օրէնքը ինչպէս որ է հաստատուելու ըլլայ՝ Պօլսոյ մէջ քննու հայ թերթի մը պիտի կրնայ գրտնուիլ. այսպէս նաեւ Յայն և Պալկար թերթերն, այլ մէկ քանի դիմացի թերթերուն հետ մէկ կամ երկու ալ տաճկական թերթ միայն պիտի կարենայ գտնուիլ. և ասով սահմանադրութեան հրատարակած տպագրական ազատութիւնը շատ քիչ ձեռքբերու մէջ սեղմեալ պիտի մնայ:

Պակայն միթէ կարծէ որ օրական թերթ մը 500 ոսկի տէրօղիթ մտողու դանձը. 500 ոսկի ունեցող և զայն անշարժ պահել կրցող մարդը այսօր ինչո՞ւ համար լրագրագետութիւն ընէ. բանտ, տուգանք, արքայք և ինչ անհարկներով. բայց մեք այդպէս ալ պէտք չէ մտածենք. այլ սապէս թէ՛ խմբագրութիւնն ալ ինչպէս ամեն արհեստ ու գիտարհեստ մ'ըլլալով՝ ո՞ր արհեստը տէքօղիթօ կը դնէ կառավարութեան դանձը՝ որ սա այդ ծանր կամ ամենաթեթեւ տէքօ.

Գործն զնկու պարտաւորի:
Այս մասին երեսփոխանաց հայրենասիրութեանը ապաւինելէ ուրիշ ճար չունինք:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱՆԻ ԹԻԻՆԸ

Բէթրագրուի Օսմ. դեսպան Թէֆիք պէյ Բ. Դրան հեռագիր մը քաշեր է, ըստ որում Կորչաքօֆ յայտարարութիւն մը գրելով իրեն ըսեր է թէ՛ Ռուսիոյ տէրութիւնը խաղաղութիւնը պահպանելու համար շատ փորձեր ըրած ըլլալով և չյաջողելով, ջարդ ստիպուած է դիմուց դիմել. ուստի ապրիլ 24էն Ռուսիա Օսմ. պետութեան պատերազմ կը հրատարակէ և զայս պէտք է Բ. Դրան իմացնել. ասկէ զատ Օսմ. հպատակները եթէ կուզեն Ռուսիա մնալ, թող մնան և իրենց հետ բարեկամաբար պիտի վարուի: Այս հեռագիրը Բ. Դրան անմիջապէս երեսփոխանական ժողովոյն լըրկուեր է. հոն մէկ քանի երեսփոխանք հայրենասիրական ճառեր խօսեր են, և պատերազմը հրատարակուած համարուած է:

Երէկ Բ. Դրան հեռագիր մը եկաւ, որ անմիջապէս տէրութեանց քով եղող դեսպաններ:

ընեն և կուսակալներուն հաղորդուեցաւ. այս հեռագիրը կիմացնէր թէ ջարդ յայտարարութիւն մը ընելով ըսեր է թէ՛ այս վայրկեանէս սկսեալ Օսմ. պետութեան հետ պատերազմի սկիւած են. ասոր վրայ հարաւային բանակը սահմանադրութեանց նկատմամբ Ռուսիա մտեր է:

Արտաքին գործոց պաշտօնեայն անմիջապէս հրաման ըրեր է Բէթրագրուի դեսպանին և բոլոր հիւպատոսներուն Պօլսոյ վերադառնալու:

Երկուշաբթի օրը Ռուսիոյ դեսպանատան առաջին թարգման Օնու, Բ. Դրան գալով յարաբերութեանց խղովիլ ծանուցանելով յայտարար մը տըուեր է Բ. Դրան, և ըսեր է թէ ջարդ ամենին չը կրնար ներել որ Ռուսիոյ հպատակացը և կամ քրիստոնէից թշնամութիւն մ'ըլլուի:

Միւլէյան բաշա Նիքսիքը նպարաւորելու համար շատ մը զօրքով կրաքայլի դիմացը Բարատաղցոց հետ զարնուելով Տուկայի կիրճէն անցեր և Նիքսիքի մօտեցեր է:

Էլէ Կարէ Կը Ընեւեպը տեսնուեցաւ:

Պայաղիտի կողմէ մեծ ազդեցութիւն ունեցող Շէխ մը վեհ. Կայսեր ներկայանալով, առաջարկեց 140000 չափ անկանոն փերտեր զինուորագրել: Եղիպտոսի մէջ ալ պատրաստութիւն կը տեսնուին 30000 զինուոր սպառազինելու, Խոփվին որդւոյն Հասան բաշայի հրամանատարութեանը ներքեւ, և սպակոյտի գլուխ Ստոն բաշայի օգնականութեամբ: Աւստրիոյ դիրքը տակաւին անորոշ է, մինչ մէկ կողմէն Տաճկաստանի մեծ բարեկամութիւն կը ցուցնէ, միւս կողմէն Ռուսիոյ մտերմական չեղբորութիւն պահել կը խոստանայ. 700 ձի զորք Բ. Դրան Հոնդաքիոյ մէջ դընել տուած էր, առանց որի իցէ ծանուցման և բոլորած է զանոնք երկրէն դուրս հանել. Հունդարացիք մեծապէս տագնապած են Անտարսիին դէմ, Օսմ. նուիրակները Հունդարիա չմտցնելուն համար. մանաւանդ որ վեհ. Կայսրը անդին ձեռագիրներ ընծայ կը դրկէր ասոնց ձեռքով Բէշթայի համալսարանին:

Թայմիլ թղթակիցը ամսոյս 12ին հետեւեալ կը գրէ:

Տաճկական բանակին Էրզրումի մէջ ունեցած զօրութիւնը 80000 կելլէ առանց հաշուելու փերտեր և ջէրքէնները:

Խալիլ Շէքրիք բաշա Տիւք ոք ֆաղի ներկայանալով երեք ժամ հետք տեսնուեր է, և 23 երեսէ բաղկացեալ տետրակ մը ներկայացուցեր է Բրօթօքօյի մերձմանը բացատրութիւնները տալով:

Հիւսափեալիկեար գրահաւորք երէկ երեք գունդ զօրք բերաւ Եւֆրատէն:

Կրէտէի վային արտաքուստ զէնք բերելը կղզւոյն մէջ արգիւր է:

Կը հաւատեն թէ Ալթունի զատէ Էֆէնտին առաջարկեր է կառավարութեան թղթագրամով հացին գինը 90 բարայի ծախել. կառավարութիւնն ալ հաճեր է այդ արտօնութիւնը տալ եթէ երկու ամսուան միւրք Պօլսոյ մէջ համարելու ըլլայ. որու պատրաստ ըլլալն յայտնուի է Ալթունի զատէ Էֆէնտին:

Իւսկիւտարի մէջ արդէն 3 զուրուչի կը ծախուի եղեր ցարդ Խալիլ աղա անուն մէկուն դիներք ըսնելով:

Չարին հրամայեալ Սլաւ յանձնաժողովը տէքութեան պաշտպանութեանը ներքեւ առնուած է. և իւր ժողովարանը յայտնուեց ներքին գործոց պաշտօնարանին մէջ պիտի հաստատէ և ներքին գործոց վերատեսուչ պիտի տնտանէ յայտնմ հետեւ նոյն ժողովոյն անդամները և յանձնաժողովոց նախագահները:

Դանուբեան տորոգին հրամանատարը Հիւսէյին բաշա երէկ Պօլսո եկեր է և անոր տեղ Արիֆ բաշա հրամանատար կարգուեր է:

Արի շոգենաւը շատ մը թքնդանթ Պաթմա տարեր է. Խամայիլ շոգենաւն ալ շատ մը մթերք վարնա դնացեր է:

Երէկ Պ. Լայքրա Սնդիոյ արտաքոյ կարգի դեսպանը, մեծ շքով արքունի կառքերն հեծնալով ժամը 7ին վեհ. Կայսեր ներկայացաւ և կէս ժամ առանձին կերպով խօսեցաւ վեհ. Կայսեր հետ, անկէ վերջը արտաքոյ կարգի փառաւորութեամբ Բ. Դրան եկաւ և արտաքին գործոց պաշտօնէին և Մեծ Եպարքոսին պաշտօնական

այցելութիւն բրաւ. անկէ վերջը նոյն պաշտօնայնները լիսագարծ Սնդիոյ դեսպանատունը եկան այցելութեան:

Երկուշաբթի օրը Մեծ Եպարքոսը Ռուսիոյ իշխանին հետագիր մը քաշելով իմացուցեր է որ՝ Բարիքու զաշնագրութեան համեմատ Ռուսիա պարտաւոր է Ռուսաց դէմ դընելու: Նոյնպէս Սաֆիէթ բաշան հեռագրաւ իմացուցեր է իշխանին, որ անմիջապէս բանակցութեանց մտնէ Օսմ. բանակին զօրավարացը հետ:

Երէկ թղթագրամին գնոյն անմիջական բարձրացման վրայ Պօլսոյ վաճառքի գործերին դադարեցուն և երեկոյն շատ մը հացի ներդրութիւն քաշուեցաւ. ամեն հացադարձի խանութին առջեւ հարկաւոր մարդիկ կեցած հաց կուղէին. արդէն ունեցողը մէկ երկու հաց ալ կուղէր տանի գնել:

ՀԵՌԱԳՐԱՆՈՒԹ

Պուրէշ 23 ապրիլ
Քալաֆաթի չըջակայքը Ռուսիոյ զօրաց շարժումը դադարեցաւ. եթէ Բ. Դրան օրինաւորապէս պահանջէ քալաֆաթ մտցնել առ Օսմ. զօրքերը, Ռուսիա չպիտի ընդդիմանայ:

Պուրէշ 22 ապրիլ
Կինով շատ մը պաշար կը ծախուի. կառավարութիւնը հրամայեց որ 48 ժամուան մէջ ազգային զօրքը ի զէն ընթանայ. հոս դանտոյ զօրքը պէտք եղած տեղը պիտի դրկուին. նախկին պաշտօնեայ Պրացիանօ պաշտօնական լրագրոյն մէջ յօդուած մը հրատարակելով կըսէ թէ՛ առանց կառավարութեան հարցնելու և զօրաց անցքերը կարգադրելու, որ տէրութիւնը որ Ռուսիա մտնայ, թշնամի պիտի նկատուի: Այս Պ. Պրացիանօ հիմակուան պաշտօնէին եղբայրն է, և Պօլսո ալ գտնուած է մասնաւոր պաշտօնով: Ռուսիա ուղղակի Ռուսիոյ հետ բանակցութեամբ ըլլալով, յայտնի կը տեսնուի որ այս յայտարարութիւնը Տաճկաստանի դէմ է միայն. արդէն ազգային զօրաց ի զէն կոչուին ալ քալաֆաթը պաշտպանելու համար է:

Պուրէշ 22 ապրիլ
Ռուսիոյ հարաւային բանակին սպայակայքը Ռուսիանոյ սահմանադիմուն մօտ եղող Էօնկիւնի եկաւ. երկուշաբթի օրը Չարն ալ հոն երթալով զօրաց հանդիսաւոր անցք մ'ընել տըուեր է:

Լօնտրա 22 ապրիլ
Մօրնին Բօսթիլ կըսէ թէ՛ Անդղիա Մանչի ծովուն մէջ ունեւ.

ցած տորմոլին հրաման ըրեր է, Միջերկրականը մտնելու և հան-տեղի նաւատորմին հետ միա-նալու :

Վարնայի սուրհանդակով հետևեալ լրերը կոտանաւք :

Չէրնովի 16 ապրիլ. — Ռուս-մանիայէն հասած հեռագրերը երկու կողմանց պատրաստու-թիւնքը կը յայտնեն . Ռուս ըս-պայից թիւք օրէ օր կը շատնայ Ռուսմանիոյ մէջ . Ռուս սպայ մը գործակաւորի սլաշտօնով Լոն-կէնի մէջ բանակին Ռուսմանիա-յէն անցնելուն համար պատ-րաստութիւններ կը տեսնայ . յա-ռաջագահ գունդը սահմանա-գլուխը անցնելու համար ար-դէն հրամանի մը կապակէ : Մեծ գործունէութեամբ Ռուսմանիոյ երկաթուղիները պաշտպանելու համար երկու դիւաւոր ամբու-թիւնք ի գլուխ ելան , որ Սէ-րէթի գաշտակայրովը Պուք-վինը և Պետարպիան Դանուբի հետ կը միացնեն :

Նիւ-Եօրք 16 ապրիլ. — Տաճ-կատան երկու տարիէ ի վեր 300000 հրացան գնեց Սմերիկա-յէն , տակաւին 200000 իւր հաշ-ւոյն հրացան կը շինուի Սմերի-կայի մէջ . նմանապէս Ռուսիոյ համար անբաւ զէնք և մթերք խաւրուած է :

Լոնտրա 17 ապրիլ. — Սթանա Ռուսիէր կը ծանուցանէ թէ՝ Պարսկաստան ամենեւին սահ-մանադիւտոյ խնդիր յարուցած չէ . մանաւանդ թէ որ և իցէ կասկածանայ տեղի չը տալու համար քէրման շահի բանակը երկրին ներսերը կոչուած է :

Ռուսիոյ 16 ապրիլ. — Տաճ-կայ և Միջերկրական մէջ փոք-րիկ կռիւներ տեղի ունեցան . չըջակայ ցեղերը ոտք ելլալու պատրաստ են , տանց գլխա-ւորները Չէթինէ երթալով մեծ ընդունելութիւն գտան . Ռու-սիոյ հիւպատոսը , հիւպատոսա-կան գործերը Գաղղիոյ հիւպա-տոսին ձգելով քաղքէս մեկնե-ցաւ . Սթոլացէն թրէպին տասը գունդ զօրք եկաւ , Գաբատաղ-ցիք դեռ պաշտպանողական գրից մէջ են :

Պուքրէշ 16 ապրիլ. — Իշ-խանին երկու հեռագիր հասաւ այսօր , որոցմէ մին կը ծանու-ցաներ թէ՝ Ռուսք Բրուքը պի-տի անցնին այս օրերս . և միւ-սը թէ Տաճիկը անոնց անցնե-լէն անսխալապէս վերջը Գալա-փաթ պիտի մտնեն . այս լրե-րուն վրայ ընդհանուր ժողով մը գումարուեցաւ , և վեց ժամ

տեւեց : Հրաման եղաւ Քալա-փաթի մէջ 30000 զօրք ժողովել , նոյնպէս Պարպոյի և Ճիւրճօվա-յի մէջ 13 հազարական բանակ-ներ կազմել . շատ մ'ընտանիք-ներ կը մեկնին քաղքէս :

ԲԱՆԱԿԱՆ

ՍՐԵԻՆԵՍԸ ԲԱՆԱԿՆԵՐԸ

Տաճկաստանի բանակաց ճիշդ-թիւք չգիտ . իր . բայց միայն մինչև հիմայ եղած պատրաս-տութիւններէն սա կիմացուի որ՝ Օսմանցիք յուսահատաբար պիտի պաշտպանեն իրենց բեր-դերը . ասոնք բուն բանակէն զատ Դանուբեան գաւառաց մէջ 200 գունդ քաղաքական զօրք ունին , զորս Սատրգ բա-շա մեծ գործունէութեամբ կը զինէ և կը կանոնաւորէ : Դա-նուբի երկայնութեամբ տա-րածուած վայրերը բոլորն ամ-րացուցուած և զինուած են , տեղ տեղ առաջին կարգի ա-մուր դիրքեր ալ կան , ինչպէս են Վիտին և Վառնա . այս յե-տին բերդաքաղաքք լաւ ամ-րացուցուած և 200 պաշարման թնդանօթով զօրացուցուած է . Պէշլուժ բաշա որ Բրուսիացի Հը-րէյայ մէջ տեղոյն հրամանա-ւորն է . և 20 տարիէ ի վեր զինուորականութեան մէջ փորձ-ուած անց մը : Սիւոյ կողմէն բանակին ընդհանուր հրամա-նատար Մուխթար բաշա կը ջա-նայ Պաթուժ բանակակերպոն հաստատել և 84 գնդով և 13 վաշտով առաջին հարուածոյն ընդդիմանալ , որ բնականաբար Սիւոյ մէջ տեղի պիտի ունենայ . այս բանակը 150 թնդանօթ ու-նի . ասկէ զատ սահմանագլու-խուն վրայ զօրաւոր յառաջագահ գնդեր կան : Վերջապէս թիւ-թիւ Օսմ . նաւատորմը Սե . ծո-վուն մէջ յարձակողական դիրք մը պիտի բռնէ . այս ալ 16 դը-րահաւոր մեծ և 18 փոքր նա-ւերէ բաղկացեալ է , զորհա-ւոր թնդանօթներով և բաւա-կան համբաւաւոր Սնդղիացի ծովապետներու հրամանին ներ-քէ :

Գալով Ռուսիոյ բանակին , նախ առաջին տեղին կը բռնէ հարաւային բանակը , որ Սեպտ-ամբէն ի վեր կազմուած է Նի-քօլա իշխանին հրամանատաւո-թեամբ , որոյ սպայակոյտին գլուխն է Նիքօլիֆիսքի , այս բանակը կազմուած է չորս զօ-րաբաժին է , որոնցմէ իւրա-քանչիւրը 2 գունդ հետեակ , 1 գունդ հեծեալ և գունդ մ'ալ

թնդանօթաձիք զօրք ունի . աս-կէ զատ 4 որսորդաց վաշտեր , 2 գունդ Տօնի քաղաք զօրքէն , և չորս վաշտ քաղաք Ռահվի-րայ և երեք վաշտ Ջրհանկիր , վերջապէս իւրաքանչիւր զօրա-բաժինը 36000 բաղկացեալ , ո-րով ամբողջ բանակին թիւք 200 000ի կերէ . այս բանակին յա-ռաջագահները արդէն իսկէնի հասած են ուր կը միանան Բու-մանիոյ երկաթուղիները Խուսի-ոյ երկաթուղին Երուս հետ :

2 Հարաւային բանակին պա-հանորդը չորս գունդ հետեա-կազօր է , չորս գունդ որսորդէ գունդ մը հեծեալ և գունդ մը թնդանօթաձիք զօրք . այս գըն-դերը որ Պիտարպիոյ և Բօտօ-լիոյ մէջ բանակած են 70 կամ 80 հազարի կերլան :

Մենք այս յօդուածը Գաղ-ղիոյ զինուորական Սպարայ ան-ուամբ լրագրէն քաղեցինք , և կը տեսնանք որ զօրահամարը երէկուան մեր հրատարակած Գլաբկա զօրավարին մէջ նամա-կին մէջ գրած թուանշաններուն համեմատ է և այս լրագրին ալ հարաւային բանակին թիւք 280 000ի կը հանէ :

3 Ծովեղբերքը պաշտպա-նելու սահմանուած բանակն ալ , որ միանգամայն Օսմ . տորմի-զին շարժմունքը պիտի դիտէ , երկու զօրաբաժինէ կազմուած է , որ երբեմն հարուային բա-նակին կը վերաբերեն . բայց պէտք է յաւելուլ նաև Կէրչի , Օլաքօֆի , Պէնտերի և Աքէրմա-նի պահանորդները , վերջապէս ամենքը միջին հաշուով 100000ի կերլայ Սէմաքա զօրավարին հը-րամանատաւութեանը ներքէ :

4 Կովկասեան բանակը իւր պահանորդովը հանդերձ 92 գունդ 82 վաշտ և 150 թնդա-նօթ ունի . ասկէ զատ անկարգ հեծեալզօր մը որ Տաղիսթանի և Կասպից ծովուն կամաւորնե-րն են , Մէլիքօֆ զօրավա-րը այս բանակին ընդհանուր հրամանատարն է , և տակաւին գալիք գնդերով 150000ի պիտի ելլէ ամբողջ կովկասեան բանա-կը : Արդ կրնանք հաւատարի ը-սել որ ամբողջ Ռուսիոյ սպա-ռազինած զօրքը 500000ի կեր-լայ , որոնց հինգերորդ մասը պէտք է զեղել , իբրև անկերթ և աւելորդ . բայց ամէս մը ի վեր 9 նոր զօրաբաժիններ զի-նելու կըքաղին Ռուսք . և այս ահաւոր զօրութեան պէտք է աւելցնել նաև կայսերական գըն-դերը , թագաւորական իշխա-նին հրամանատարութեամբ ,

որ 3 հետեակ , 2 հեծեալ , 3 թնդանօթաձիք և մէկ որսորդ-գնդերէ բաղկացեալ է . թէեւ այս բանակը ստուգիւ չատ չը կրնար հեռանալ Բէթրապուրկէն և ոչ իսկ ընդարձակ կայսրու-թիւնը բաղբոյլին առանց զօրքի թողուլ կըլլայ :

Թայմի Պերկրատի թղթո-կիցը ապրիլ 9ին հետեւեալ կը գրէ :

«Շատ մը Բուսիոյ կանոնաւոր բանակի հրամանատարներ հոս էին քիչ օր առաջ . ասոնց երեւ-նալն ու անհրաժեշտայն խիտ չուտ տեղի ունեցաւ , ասոր հա-մար կերելի որ՝ ասոնք պաշտօն ունէին հոս :

«Սերվիոյ մէջ աշտատանած Օսմ . դաշթականներն կը հաս-տատեն թէ՝ ի մասին իրենց տուները դառնալու Բ . Դրան ըրած խոստմանցը կը վստահին և եթէ Կ . Պօլոյ մէջ բեակելու ըլլային՝ առանց վաշտանելու հոն կերթային , սակայն այն քա-ղաքները , ուր առաջուց կը բը-նակէին՝ հոն չեն վստահիլ վե-րադառնալ , զի Պաշք պողոտք-ներն ու Չէրքէզներն Բ . Դրան հրամանները բանի տեղ չեն դնէր :

Թայմի գաւ կը յայտնէ Բ . Դրան բրթօքօլի մերժման պա-տասխանը փութացնելուն հա-մար՝ առարկելով թէ եթէ ժա-մանակ ուղեր մտածելու՝ գոնէ դաշնադիր տէրութեանց մին կրնար նոր բանակցութեան դուռ բանալ , բայց այդ փութացուց-մամբ բանակցութեանց դըռ-ները գոցեց ի վնաս իրեն :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ԱՊՐԻԼ 12 ԵՐԵՎԱՆԻ

Հինգնոց	113—00
Մէթալիք	114—00
Մէճիտիլէ	104—15
Պղինձ	178—00
Անդ. վրա	110—00
Բօլ	89—20
20 ֆրանկ	87—20
Գրիմից	51—00
Թղթադրամ	175—00

Լոնտրա 21 ապրիլ

Էսհամը ումումի 8-13

Բարիկ 21 ապրիլ

Էսհամը ումումի 8-92

Գօնասլիտ

09-02 բացվե.

09-11 բարձր

08-25 ցած

08-34 գոցվ.

